

Ми тут: <http://www.kmpzt.org.ua> На фейсбуці – у групі "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

Фестиваль правди

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОЇ ПРИРОДИ І ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИВОРІЖЖІ

(Читайте на 2-4 стор.)

Пенсіонери-силовики виступили в Кривому Розі на захист своїх прав

В Кривому Розі 5 грудня біля будинку міської ради було незвично багато людей (на світліні), близько трьох сотень. Їх вивела на протестну акцію незалежна профспілка «Влада належить народу»; пенсіонери силових структур первинної профспілкової організації «Захист» виступили із заявою. Як у ній сказано, вони «глибоко обурені цинічним саботажем чиновниками діючої державної влади щодо перерахунку наших мізерних пенсій». А тому вимагають, зокрема, «невідкладно здійснити перерахунок раніше призначених пенсій» пенсіонерам-силовикам, для чого «негайно розпочати процедуру, передбачену Постановою КМУ №4 від 13.02.2008 року, окремим рядком передбачити кошти у держбюджеті на 2018 рік – для здійснення перерахунку вій-

ськових пенсій». Вони також вимагають «припинити бездіяльність ПФУ та інших міністерств з мотивів відсутності фінансування, оскільки перерахунок пенсій не може бути поставлений в залежність від недоволу держбюджету». Звертаючись із вимогами до Президента України, прем'єр-міністра України, голови Верховної Ради України і секретаря РНБО України, попереджаючи названих посадовців про персональну відповідальність, вони наполягають «припинити ганебну практику звуження змісту та обсягу існуючих гарантій, прав і свобод діючого складу та ПЕНСІОНЕРІВ силових міністерств у процесі розробки законопроектів або внесення будь-яких змін до чинних законодавчих актів; припинити будь-який перегляд та зміни

пенсійного законодавства військовим на стадії перерахунку їх пенсій; прийняти рішення про відставку віце-прем'єр-міністра П. РОЗЕНКА, відсторонити від державних посад та притягнути до кримінальної відповідальності громадян, тимчасово працюючих керівниками Мінсоцполітики України, Мінфінансів України та Пенсійного Фонду України – за відверто цинічний саботаж перерахунку військових пенсій. Звертаючись із такими вимогами, учасники протестної акції підкреслили: «Попереджаємо про Вашу персональну відповідальність по вищезазначеним питанням. У разі невиконання ст. 3 Конституції України, своєї Присяги та наших вимог, **ВИМОГ ВЛАДИ НАРОДУ**, будемо наполягати про імпичмент та Вашу негайну відставку».

Алма РОМАНЕНКО

Від катівень Луб'янки до життя в криворізькому засланні

(Із історії однієї родини)

(Продовження. Початок у числах 15, 16, 17, 18–2017 р.)

З приниження свого я повсякчас журюся, Нестримних прикрощів своїх понад усе боюся. Огледівшись навкруг, себе самого я оплачу – Ні в кому із людей опори я не бачу.

ARAXI

покаже їхніх могил. Хай же написане тут буде скромним пам'ятником їм, невинним жертвам більшовицького терору 20-х років.

Всі події, що відбуваються в світі, проходять через людські серця. Події літа 1920 року в Хорезмі для останнього правителя Хіви Сеїда Абдулли і його сім'ї стали фатальними.

Спочатку зміни в політичному кліматі країни, примусове зре-

Ці спогади довго не хотіли лягати на папір. По-перше, те, про що я тут розповім, я взяла із розповідей рідних, їхніх друзів, скупих згадок батька. Багатьох, від кого я чула про події більш ніж 60-річної давнини, вже немає в живих. А ті, хто ще радіє життю, тодішнім своїм дитячим розумом не могли сприймати суті того, що відбувалося, а запам'ятали лише якісь деталі, штрихи. Тому ні поповнити, ні уточнити ті відомості, які я маю, вже неможливо. По-друге, писати про трагедії близьких тобі людей дуже важко. Нелегко зберігати відчуття міри, щоб не прикрасити або недооцінити вчинки героїв оповіді. Майже нікого з них немає в живих, забрані чорними вітрами вічності, вони розчинилися в часі, ніхто вже не

чення престолу і проголошення Хорезмської народної радянської республіки на щоденному житті палацу не відобразились. Все обіцяло скластися так, як сталося в 1873 році, коли Росія, наклавши на захоплене Хівинське ханство контрибуцію і прийнявши закони, що обмежували дії хана, залишила його владу недоторкованою. Але, коли цього разу у хівинської знаті почали відбирати землю і грабувати багатства, стало зрозуміло, що влада у вигляді червоноармійців і більшовиків, які прибули з Ташкента, на цьому не зупиниться. І події не примусили себе довго чекати. В задушливу липневу ніч 1920 року всі родичі хана Сеїда Абдулли, він сам, верховний суддя і декілька чоловік знаті були раптово піддані арешту.

(Закінчення на 4 стор.)

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ГАЗЕТУ РОЗБУДОВИ ПО-УКРАЇНСЬКОМУ!

Вже можна передплатити на 2018-й рік нашу газету «Промінь Просвіти Є», газету, яка переймається питаннями розбудови Української держави на рівні області та Криворіжжя, а також – розбудови й організації системи самоврядування громад в регіоні по-українському та іншими (включно із питаннями щодо захисту прав людини та охорони навколишнього природного середовища).

Всі дані для передплати цього громадсько-політичного видання патріотичного спрямування містяться в довіднику «Укрпошти» під назвою «Каталог місцевих видань України. Дніпропетровська область», на сторінці восьмій.

Зробити передплату можна в будь-якому відленні «Укрпошти» на території Дніпропетровщини. Передплатний індекс газети 60093. А вартість передплати (включно з оплатою поштових послуг) складає: на 3 місяці – 16 гривень 78 копійок, на 6 місяців – 29 гривень 96 копійок, на 12 місяців – 57 гривень 32 копійки.

Фестиваль правди

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОЇ ПРИРОДИ

ПОДАЮЧИ на 2-4-й сторінках інформацію про роботу учасників «круглих столів» у рамках проведення в Кривому Розі Мандрівного кінофестивалю DOCUDAYS UA про права людини в Україні силами громадського об'єднання «Криворізьке міське правозахисне товариство», треба відзначити, що відбулося два таких заходи (3 і 9 грудня) в приміщенні Криворізького економічного інституту Київського національного економічного університету імені Вадима ГЕТЬМАНА.

Перший із них був присвячений розгляду питань щодо охорони навколишнього природного середовища, а другий - стосовно стану справ із дотриманням прав людини на Криворіжжі на тлі проголошення в Україні реформ. А розпочато виклад цієї інформації на 1-й сторінці зі світлини, на якій продемонстровано, як виглядала одна із місцин на території мікрорайону «5-й Зарічний» в плані реалізації проекту «РІЧКА-ПАРК» в рамках діяльності українсько-польського Партнерства з відродження річки Саксагань на той час, коли майже все те ще не було зруйноване, оскільки місцеві охоронці правопорядку не змогли названий об'єкт вберегти від руйнування.

КРИВОРІЖЖЯ МОЖЕ ЗАЛИШИТИСЯ БЕЗ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ

Відкриваючи роботу круглого столу в рамках фестивалю DOCUDAYS UA, народний депутат України першого скликання, голова правління КМПЗТ Микола КОРОБКО зупинився на тому,

гектари, а загальнодержавного – 150 гектарів. Тобто – менше 500 гектарів у сукупності, заповідної території. Звичайно ж, що це – не сільська місцевість, а місто, де з цим значно складніше. Та якщо взяти всю площу міста, то в результаті не буде навіть і одного відсотка біорізноманіття.

із збереженням заповідних територій на Криворіжжі майже завалено. А тому, послухавши його виступ, можна зробити висновок про те, що не так уже довго залишилося нам до того моменту, коли Криворіжжя взагалі залишиться без заповідних територій, а промисловість все більше й більше нищитиме місцевий ареал природи і поступово вбиватиме місцеве населення, яке може просто вимерти від різних хвороб внаслідок тотального порушення гармонії в природі.

РІЧКИ У НАС ПОСТУПОВО СТАНУТЬ БРУДНИМИ КАНАВАМИ

Потім відбулася в рамках цього ж круглого столу розмова про стан річок на Криворіжжі. Її теж розпочав голова правління КМПЗТ Микола КОРОБКО. Він підкреслив, що водні ресурси (передусім, звичайно ж, це стосується прісної води) набувають для людей все більшої цінності й зазначив, що за останні півстоліття в світі було аж 37 збройних конфліктів за володіння водними ресурсами. При цьому він змалював у своїй розповіді перед учасниками заходу дуже тривожну картину щодо забруднення водойм на Криворіжжі. А далі підкреслив наступне: «...за існуючим нині законодавством, повноваження щодо забезпечення контролю за охороною водойм від забруднення, додержання режиму використання водоохоронних зон і прибережних захисних смуг рішенням Криворізької міської ради від 31.03.2016 року делеговані виконкомом районних у місті рад. І я вважаю, що ми як учасники маємо поцікавитися, що ж районні ради

що просвітляти й правозахисники проводять Мандрівний фестиваль на Криворіжжі в ролі організаторів уже одинадцять, починаючи цю роботу ще в 2007-му році, а всього в Україні їх було чотирнадцять. А потім підкреслив, що останній, ХІУ Міжнародний фестиваль DOCUDAYS UA, був присвячений екологічним питанням і має назву «+4 градуси - ПРОЩАВАЙ, ЛЮДИНО!». При цьому пояснив, що у випадку потепління на планеті всього лише на 4 градуси за Цельсієм внаслідок активної життєдіяльності людини відбудеться затоплення багатьох територій, у тому числі – південної частини України.

Потім Микола КОРОБКО перейшов до розгляду питання біорізноманіття, поінформувавши щодо цього всіх учасників заходу. При цьому зазначив, що є світова практика, яка наполягає на тому, що відсоток заповідності території має бути на рівні 10-15-ти. При цьому звернувся до Закону України «Про основні засади стратегії державної екологічної політики України» й підкреслив, що у більшості країн заповідні території складають 10-15 відсотків, а у нас в цілому по Україні – до 5 відсотків чи трохи більше. Однак за висновками науковців нині, аби вижити в ситуації з потеплінням, заповідний статус мав би бути на рівні 50-ти відсотків. Це, звичайно, нереально, але рівня 10-15-ти маємо досягти. Однак при цьому перешкоджають відомчі інтереси, інертність, безпорадність та інше. Поінформував, що в Кривому Розі є три об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. (це геологічна пам'ятка «Скелі МОДРУ», ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Балка Північна Червона» і Ботанічний сад як філія Донецького ботанічного саду), а місцевого значення: їх одинадцять. Загальна площа тих об'єктів місцевого значення становить 233

«Однак, - зазначив Микола КОРОБКО, - ми знаємо, що ця частка може бути збільшена в два, три, а то й у більше разів. Разів».

Потім Микола Іванович звернувся до того моменту, що аби взяти той чи інший об'єкт під охорону, йому треба надати належний статус, перед цим розробивши землевпорядну документацію. Але, зазначив він, «попри те, що із статусами все було зрозуміло ще в 70-х роках минулого століття, на цей час (на кінець 2017-го року) не розроблена землевпорядна документація на всі об'єкти природно-заповідного фонду, крім двох... Тож за такий великий проміжок часу наша влада не змогла розробити землевпорядну документацію. А внаслідок цього ми маємо об'єкти, які не тільки не охороняються, а там навіть не виставлені межі, знаки, за винятком, здається, «сланцевих скель». А згодом звернув увагу усіх присутніх на те, що сьогочасна децентралізація призвела до того, що, з одного боку, намічені певні відповідальні установи, але фактично, роблять вони щось в сенсі охорони об'єктів чи ні, нема кому перевірити. Потім продовжив: «Частина місцевих об'єктів закріплена за місцевими підприємствами. Я намагався перевірити, як вони там проводять роботу, але сама перевірка того, в якому стані перебувають ці об'єкти, проводиться двічі на рік, комісійно, - навесні і восени. Однак ми ж самі бачимо, коли навесні багато людей приходять і викопають бульби, вирізають ковилу, коли вона визріває. От у «Балці Північній Червоній» і відбулась значна деградація: якщо раніше було не менше 4-х гектарів суцільного ковилового покриття, то зараз ми можемо знайти її лише окремими куртинами».

Микола КОРОБКО називав й інші приклади, які показували, що справу

спроможні робити і що вони роблять. Я поки що нічого не бачу. У нас же природоохоронних зон немає. І це знову ж таки внаслідок децентралізації»

Криворізький підприємець і активіст українсько-польського Партнерства з відродження річки Саксагань Артур КУЗНЕЦОВ, взявши слово, розповів не тільки про проблеми із захисту річки Саксагань, але й про Інгулець та про інші моменти. Він сказав: «Мій будинок виходить на річку. Зі сміттям ми якось розібрались. Але там назрівав

інша катастрофа. Просто люди вирізають дерева на дрова. Буває так, що здорове дерево можуть знести хвилини за п'ятнадцять: була акація – а тепер немає. Це можна спостерігати біля затопленого кареру, де вулиця Маріупольська. Там були верби, які вже всі впали у річку, а берег – обривистий, і кожне дерево тримає 3-4 кубі землі. То зараз там допилюють живі дерева. А значить берегова лінія буде відступати. У мене – сезонна робота, човникова станція. Тому щовесни із Сергієм САВЧЕНКОМ (це з МНС Центрально-Міського району) прямуємо з вулиці Української – на Саксагань і вибираємо сміття, яке там плаває. Чистили й парк ГАГАРИНА, їздили в парк імені МЕРШАВЦЕВА. Колись давно на скелях МОДРУ стояли вказівники про те, що це – природоохоронна зона. Але років 5 тому був останній – там, де затоплений карер. Там влітку, мабуть, на кожному метрі – кострище, а дерева вже закінчуються». А потім - ще (окремо) про річку Інгулець він розповів наступне: «...я - водолаз, а тому знаю, що там на дні Інгульця робиться. У мене є відео, яке я зняв і. можу згодом його всім продемонструвати. Бо на дні лежать в труби поскручені сітки. Вони – під водою, а їх звідти витяг на поверхню штук 5-6, починаючи від понтонного мосту й до мого будинку. А ті сітки – то кладовища для раків, риб та іншої живності, бо вони туди потрапляють, заплутуються і вмирають. Там їх сотні, якщо не тисячі. Я навіть мертвого окуня там знайшов. Мабуть, - вже останнього. Але ж це я пройшов десь тільки сотню метрів, а уявіть собі, що ж робиться далі, по той бік понтонного мосту...».

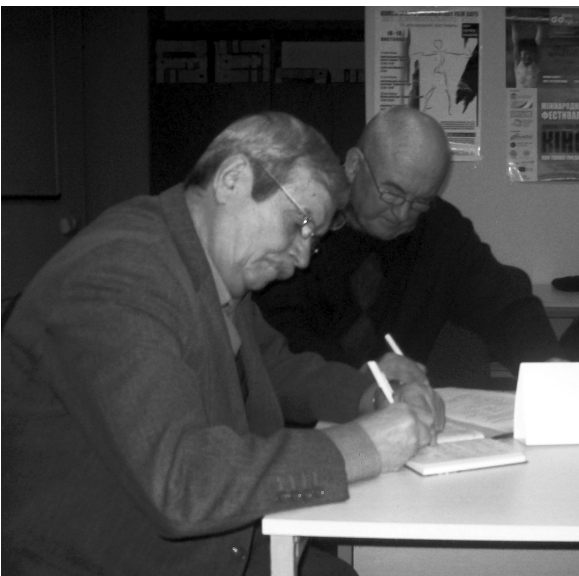
А активіст організації «Екологічна рада Криворіжжя Йосип МАЯКОВ звернув увагу на те, що, починаючи від входу Саксагані в наше місто, навпроти селища Даманського, і завершуючи тунелем №1, побачили (після того, як взяли проби), що там у багаті разів перевищені допустимі норми кишкової палички: не просто більше 5 тисяч на кубічний сантиметр, а іноді сягає показника в 170 тисяч та ще більше. Те ж стосується й Інгульця. А також розповів про те, що в Саксагань активно й безкарно невідомі скидають фекалії і ніяк не виходить тих, що це роблять, схопити за руку.

Природозахисник із великим стажем Валерій ДЕРКАЧ учергове повідомив про загнану частково в залізобетонну трубу річку Саксагань та про те, що Кривий Ріг стоїть перед можливою катастрофою великого затоплення внаслідок цього. Поінформував, що звертався і до міського голови, і в Дніпро, і в СБУ, але справа – ні з місця. а загроза великого затоплення все більше й більше нависає над містом.

І ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИВОРІЖЖІ

Присутній на цьому заході журналіст і активіст-природозахисник Іван НАЙДЕНКО сказав, що Саксагань – це вже не річка, а стічна канава. І теж сказав, що коли в Україні не знайдеться хтось, який знайде спосіб вичистити тунель №2 на Саксагані, то станеться гігантське підтоплення. А ще – про те, що в сусідніх Миколаївській та Херсонських областях внаслідок забруднення річки

Саксагань кишковою паличкою «можуть бути такі епідемії, які навіть важко уявити».

Тож можна підсумувати, що в зовсім не далекому майбутньому і Саксагань, і Інгулець стануть брудними канавами. Більше того – ці канали будуть розносити збудників різних хвороб.

Окремо про діяльність громади села Недаїводи Криворізького району розповіла активістка КМПЗТ Світлана ДЬЯКОВА: про те, як люди примусили місцевих владців та тих, що за ними стояли, рахуватися з інтересами громади, яка за минулий час тут стала справді потужною силою.

З 15 ГРУДНЯ ЗАПУСКАЄТЬСЯ СУДОВА РЕФОРМА. ТО ЩО Ж МИ ОТРИМАЄМО ВНАСЛІДОК ЦЬОГО?

9 ГРУДНЯ відбулася зустріч за круглим столом фахівців-юристів і правозахисників, а також на ній були присутні гості із криворізької школи №90. Зустріч була організована КМПЗТ як регіональним партнером Мандрівного фестивалю DOCUDAYS UA. І цей захід теж ініціював Микола КОРОБКО, а велику підготовчу роботу з метою його успішної роботи провели активісти КМПЗТ Олександр ЧИЖИКОВ, Володимир НАЛУЖНИЙ і системний менеджер Вадим БОРИСЕНКО.

Власне, вся розмова точилася навколо двох взаємно пов'язаних між собою питань: становище із правами людини в Кривому Розі та про те, які відкриваються можливості й виникають перешкоди перед криворіжцями внаслідок запуску судової реформи.

Кандидат юридичних наук Микола ПАНЧЕНКО, оголосивши, що фактично з 15 грудня починається в Україні «нова революція», продовжив: «Вона полягає в тому, що з 15 грудня починає працювати Верховний суд України, а спеціалізований суд припиняє свою діяльність. Має бути створений єдиний інформаційний реєстр (на базі інформаційно-комунікативної системи)». А ще розповів про нові кодекси. Але при цьому зазначив також і одну велику проблему. В чому вона? Та в тому, зокрема, що «тепер все на адвокатів покладається, але багато з них – безграмотні». Підкреслив, що й судді як належить не вивчили суть змін у новому законодавстві.

А Микола АН, юрист, український воїн-захисник, від неоголошеної Росією агресії проти України, зупинився на оцінці всього того, що нас очікує, більш детально й ґрунтовно.

Він, зокрема, зупинився у своїй розповіді на таких моментах:

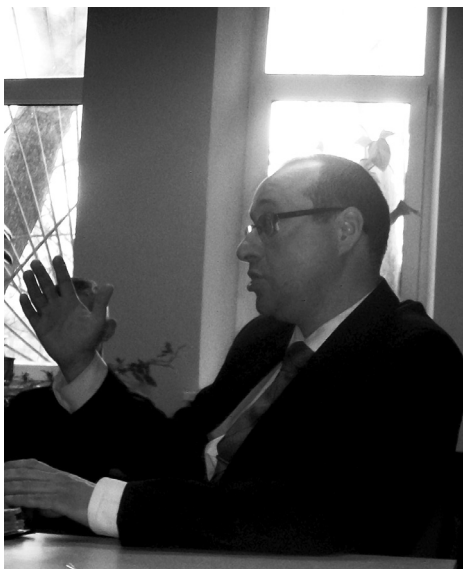
«Знівельовані права потерпілої сторони. Вони геть не захищаються. Адвокатська реформа звужує можливість звернення з метою захисту своїх прав... Зараз можна запросто втратити свої права, свої матеріальні інтереси, а відновити втрачене практично неможливо. Тому що під час сьогочасного розгляду майно може просто зникнути, а повернути його буде неможливо, навіть – за умови, що процес буде виграно. Я вже не кажу про рівень професійної підготовки юристів, які мають владні повноваження... Біда нашого законодавства в тому, що різні шахраї від юриспруденції різними окремими нормативними положеннями й статтями важливі принципи для захисту просто нівелюють. Лобіюються окремі положення, які приводять якусь гарну правову ідею з точністю до навпаки. Давно визначено (більше – для слідчого), що максимальне навантаження – це 3-4 справи для об'єктивного і своєчасного розслідування. У радянські часи був принцип неперервності судового розгляду: відповідно до нього суддя не мав права приступати до розгляду наступної справи, доки не завершить попередньої. Таким чином суддя повністю об'єктивно в голові тримав одну справу. Тому він не відволікався на інше. А в 90-х роках пішов вал...».

А після цього Микола АН вказав на те, що ж в результаті вийшло: «...відповідно до європейських стандартів у нас винесли пріоритет судового розгляду. Коли раніше цим частково займалась прокуратура (брала на себе роботу із заявами й був прокурорський нагляд), то тепер все йтиме через суд». Але у нас, за твердженням Микорли АНА (на відміну від інших європейських дер-

жав) - низький рівень правосвідомості в суспільстві та низький економічний рівень, що й буде в цьому відношенні працювати проти досягнення ефективності.

Далі Микола АН звернув увагу ще на дуже важливі моменти, продовжуючи обговорювати нову судову реформу:

«І вихід один: щоб забезпечити неупередженість і об'єктивність судового розгляду, треба або робити відповідний штат суду, або (вибачте) звужувати процес максимально, щоб термін був коротким, або ж (вибачте) передавати частину повноважень по розгляду судових суперечок до інших державних органів. А іншого виходу просто немає. І ця ситуація ще погіршиться в майбутньому через те, що ситуація на Сході не вирішується, а коли вирішиться, то піде вал судових позовів. Люди почнуть повертатися до своїх знижених домівок, до свого майна та до інших правових колізій – і піде такий вал!.. Суду просто не зможуть із цим справитися (і це стосується не лише перших інстанцій). А друга проблема: країна в стані війни, але у нас і досі діє звичайне законодавство, яке не передбачає тих реальних ситуацій, що там зараз виникають. У нас воєнний стан не введено, де передбачені ті особливості. І як юрист (який був там) розумію, що за чинним законодавством є просто злочинцем. Адже проникнення до чужого житла зі зброєю в руках – це злочин за відсутності воєнного стану. Не вирішене й питання про користування майном, бо бійці займають будинки, квартири під час бойових дій. Є термін «особливий стан», але законодавчо він не виписаний. І якщо керуватись тим законодавством, яке діє зараз, то це є підставою для великої кількості позовів і для порушення кримінальних справ (і на жаль, це сьгодні робиться вибірково, точково), що бувають політичні замовлення, які виконуються

на базі правових підстав. Щось, звичайно, робиться, але того замало. Бо це нонсенс, коли в зоні бойових дій вільно гуляють цивільні й вільно здійснюється торгівля. Бо за законом про

воєнний стан передбачено відселення цивільного населення із зони бойових дій. Бо коли військовий пост у хаті, то пишуть, що це або пограбування, або ж розбійний напад. Ще проблема законодавства: в тому, що не встановлено механізму невідвортної відповідальності за вчинення неправомірних дій певними особами».

Також своє ставлення до нового законодавства в руслі судової реформи висловив ще один учасник російсько-української війни на Сході України, адвокат Дмитро ЧЕРНЕС.

Він зосередився у своїх роздумах щодо судової реформи, яка входить у дію з 15 грудня цього року, ось на чому:

«... Є система по адвокатурі, яка робиться для чогось. Але ситуація після 2014-го року в багатьох речах змінилася на гірше. Це моя особиста думка, яку я аргументую. Закон про адвокатуру до 2012-го року й після... В цьому році в листопаді Національна асоціація адвокатів відсвяткувала п'ятиріччя свого роду, як вони кажуть, «процвітання». Хто це? – Члени асоціації, які трошки відділені від нас, живуть собі чудово... А «процвітання» до 2012-го року й після відрізняється основним аспектом. Бо раніше можна було

просто позбавити права займатися адвокатською діяльністю за певні там сказані речі, то зараз вводять інше: призупинення права на адвокатську діяльність. Воно передбачається від місяця до одного року. І при цьому для чого вводиться безоплатна правова допомога? Так ось вона вводиться реально для того, щоб зробити адвокатів рабами. Адже свого часу адвокатура – це була еліта, яка давала таких людей, як, наприклад, Микола МІХНОВСЬКИЙ – один з ідеологів українського націоналізму, який був, для початку, харківським адвокатом. А керівництво українських січових стрільців – це адвокати, які на той час працювали на теренах Австрійсько-угорської імперії. Це була еліта. А у нас для чого реально «гробиться» адвокатура й вводиться безоплатна правова допомога? Наприклад, - для того, щоб я, адвокат ЧЕРНЕС, три доби пробившись за свого підзахисного, пішов писати в коридор заяву про процесуальне порушення. А що при цьому робить суд? Він приводить адвоката безоплатної правової допомоги, без мене й без клієнта все вирішує, ніби кажучи: «А ти, ЧЕРНЕС, сиди собі в коридорі й пиши, що хочеш, і нікому ти не потрібен...». Так от, безоплатна правова допомога ввелася не для того, щоб допомогти людям, а загнати адвокатуру, зробити адвокатів рабами. І ось перед вами адвокат, який пройшовши бойові дії в 2014-2015-му роках, після війни (27 місяців минуло після того, як я повернувся), із цих 27-ми на 15 мені призупинили мою адвокатську діяльність, тричі - по шість місяців, а третій раз – на три».

(Закінчення на 4 стор.)

Алма РОМАНЕНКО

Від катівень Луб'янки до життя в криворізькому засланні

(Із історії однієї родини)

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

Брали людей поспіхом, не дали можливості взяти з собою найпотрібніші речі. Батька вигнали з дому в одній спідній білизні. Жінок і дітей етапували в Ташкент, а чоловічу половину сім'ї – пароплавом по Аму-Дар'ї, а потім поїздом відправили до Москви. В будинках, що належали арештованим, і в палаці хана почався наглий грабіж. Ніхто зараз не скаже, куди поділася ханська казна, золото і дорогоцінності, предмети побуту, дорогі ковдри. Ніщо із забраного ніким не було оприбутковано. Лише через декілька років, казали, в Парижі було схоплено і розстріляно головного чекіста, який керував арештами і грабунками в Хорезмі. При ньому, нібито, знайшлися якісь дорогоцінності і золото, з якими він утік за кордон. До цього часу вчені шукають найбагатшу в світі ханську бібліотеку. Знову ж таки, за чутками, окремі примірники її книг до цього часу знаходять в різних частинах світу. Серед примірників бібліотеки були старовинні рукописи, автографи Ганді, який навчався в Хівинському медресе, та інших знаменитих людей.

Поїзд, яким везли арештованих, подовгу затримували на станціях – йшла громадянська війна. Суворі спочатку конвоїри через деякий час подобришали. Як анекдот, батько розповідав про якусь веселля, на якому опинилися хівинці й їхні охоронці. Тільки в кінці серпня арештанти прибули до Москви. Прямо з вокзалу їх повели на Луб'янку, 2 (цю адресу батько пам'ятав все життя), де тримали, не викликаючи на допити, не цікавлячись самими ув'язненими. Після двотижневого перебування в казематах Луб'янки почалося життя в концентраційних таборах для політичних, розташованих майже в центрі Москви – в Ново-Спаському та Іванівському монастирях. Три роки існування під домолковим мечем, коли в будь-яку хвилину тебе можуть розстріляти, терплячи весь жах невлаштованого побуту, приниження і знущання з боку тих, у кого в руках влада – від охоронців до коменданта, – не пройшли безслідно для батька. Майже до самої смерті він приховував своє походження, навіть нам, своїм дітям, про минуле розповідав дуже рідко; і то лише тоді, коли ми наполягали.

Охоронці не гребували збагачуватися мародерством, примушуючи в'язнів розкопувати монастирські могили і зривати із скелетів дорогоцінності. Хівинці рахували дні, потім тижні, місяці свого перебування у в'язниці. В душі ще не зникла надія: щось повинно трапитися і змінитися на краще – адже не було суду, слідства, вина їхня не була доведена. Але з часом вони починають з жахом розуміти, що про них просто забули. Туга за рідною домівкою була нестерпною, особливо вночі, вона навалювалася тяжким тягарем, і, щоб не завити по-вовчому, доводилося стискати зубами ганчір'я, що заміняло подушку. За три роки одяга зносилася, лахміття ледве прикривало тіло. Годували супом із лушпиння мороженої картоплі, пшоняною кашею без масла, іноді перебивалися на одному хлібі з полови і вівса. За найменше порушення – карцер або побиття. Батько майже ніколи не згадував про цей період свого життя. Але ще з дитинства запам'яталася його розповідь про монаха-привида, який з'являвся в Ново-Спаському монастирі і лякав усіх в'язнів. Батько в подробицях описував його, стверджуючи, що сам бачив привида своїми очима. Як же я здивувалася, коли через багато років про цього містичного монаха написали в газеті. Тепер він нібито проявився на плівці фотографа-любителя, що зробив знімок біля монастиря вже у наш час. Про цього монаха-привида згадує в своїй автобіографічній книзі «Дочка», що вийшла в 1992 році, дочка Л. Толстого Олександра, яка на початку двадцятих років двадцятого століття теж була бранкою Ново-Спаського концтабору (стор. 149 – 150). Вагоміших свідочств про побут хівинців у цьому страшному пристанищі репресованих не збереглося. Про що говорили між собою, що дало їм сили вижити, на що надіялися – все це вже назавжди приховано від нас.

У 1921 році перший Голова Радянського уряду Хорезма Паляз-ходжі відвідав Москву і з дозволу Леніна побував на Луб'янці, щоб зустрітися з

хівинськими в'язнями. Він пообіцяв їм невдовзі волю. Можливо, Паляз-Хаджі захотів використати полонених у своїх цілях – адже він був засновником і головою партії младохівинців. Ця партія хотіла створити конституційну монархію за зразком Англії та Японії. Але у неї не було грошей і армії, і народ за нею не пішов. А, можливо, Паляз-Хаджі домовився з Леніним сховати хана і його нащадків подалі з очей. Але невдовзі й сам став жертвою політичних ігор більшовиків: його теж прибрали з дороги. У 1994 році опубліковані були мемуари у вигляді щоденників першого президента Хівинської радянської республіки. Можливо, саме цей візит і врятував хівинців від таємного знищення.

Домагаючись реабілітації свого батька, поновлення його в громадянських правах, ми робили запити в усі можливі інстанції – прокуратуру Узбекистану, ФСБ Росії, архіви МВД Москви і Дніпра, в архів Жовтневої революції. Але ніде документів про репресії сім'ї хівинського хана не виявилось. І тим більше дивно, що немає навіть сліду тих людей, які кожного місяця впродовж десяти років відмічалися в органах НКВС з 1923 по 1933 рік як засланці. Отже, від самого початку ставилося завдання знищити не тільки спогади про хівинське ханство і його правителів. Побоючись розпаду радянського Узбекистану на окремі ханства, влада кинула в безодню забуття цілу епоху історії народу. Лише 22 квітня 1997 року з прокуратури Узбекистану ми отримали довідку про реабілітацію батька: «На основаних п. 1 Указа Президента СССР 13 августа 1990 года «О восстановлении прав всех жертв политических репрессий 20-х – 50-х годов» Мадьяров Абдурасул Мухамадьярович посмертно восстановлен в гражданских правах и реабилитирован».

Хочу згадати ще про одного в'язня концтабору, грека за національністю, який проявив вагому участь в долі хівинців. Детально розпитавши їх, він пише одну за одною скарги від імені хівинців з вимогою пришвидшити розгляд справи, інакше вони оголосять голодування. Лише тоді їх прийняв сам Дзержинський. Він висловив намір відправити їх до міста Іваново-Вознесенська. Але в'язні, особливо старі, і так уже настраждалися від північного клімату, просяться на південь, до тепла, сонця, до яких звалили з дитинства. Головний чекіст питає дозволу у Леніна, і ось засланці вже на шляху до України. Але перед цим вони добу проводять в посольстві Хорезмської радянської республіки, що було розташоване на Арбаті. Пам'ятаю висловлену батьком образу, яку він не забував все життя, на працівників цього посольства. «Ніколи, – казав він, – я не відчував таких моральних тортур, яким був підданий у цьому посольстві. На нас дивилися з презирством, у кращому разі, намагалися не помічати». Ніхто не сказав жодного підбадьорливого слова, ні одного співчутливого погляду не удостоїлися люди, що ледве трималися на ногах. «Із собаками краще спілкувалися, ніж із нами», – ображався батько. Вся гіркота цієї образи була в тому, що так поставилися до них не іноземці, а свої, узбеки. «Ворог народу» – з таким клеймом довелося жити батькові майже до самої смерті. Коли, з'явившись із небуття, він раптом опинився в Хіві через 71 рік, напористі журналісти намагалися відразу ж з'ясувати, яке соціальне становище займають він і його діти. Ми бачили на їхніх обличчях розчарування: Як? Не кандидати наук? Не доктори наук (лише в 1999 році моя племінниця Таня захистила кандидатську дисертацію, а її чоловік – докторську)? Не керівні працівники? А лише – простий службовець-пенсіонер, медсестра, бібліотекар, інженер і вчитель? Їм невтямки було, що до недавнього минулого не члену КПРС дорога до престижної посади була закрита, що існували анкети, де не можна було нічого приховувати. І цю стіну можна було пробити, лише володіючи геніальними здібностями, відмовившись при цьому від своїх переконань.

На світлинці: у підвалі Луб'янки. Фото розмірене за таким посиланням: <https://lev-sharansky2.livejournal.com/159879.html>

(Далі буде).

Авторитетна думка

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ: «Чи могли ми повірити, що вибудуємо таку страхітливу державу, в якій правитимуть олігофрени й патентовані злодії?»

«...Ми ж створили олігархічно-феодалний анклав. Злочинно-мафіозна держава в державі, до котрої далеко братися наркокартелям Колумбії. Чи могли ми в ейфрорійній атмосфері «перестройки», бачачи, як рушиться буцегарня СРСР, повірити, що вибудуємо таку страхітливую державу, в якій правитимуть олігофрени й патентовані злодії, а всі романтики й ідеалісти перетворяться на лузерів і клоунів. Унікальна ситуація: вбогі на всякі корисні копальні й сировинні товари Прибалтійські республіки мають і значно вищий рівень життя, і високий рівень демократії (а стартові умови в нас були в десятки разів сприятливіші), але «ми маємо те, що маємо». Все можливе розікрадено й знищено...».

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ,
український прозаїк, критик, публіцист,
громадський діяч, лауреат Шевченківської премії.

Зі спогадів «Протирання дзеркала», журнал «Кур'єр Кривбасу», числа 332-333-334 липень, серпень, вересень 2017 року, стор. 196-197).

Фестиваль правди

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОЇ ПРИРОДИ І ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИВОРІЖЖІ

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

А ще виступили інші учасники круглого столу, які теж активно долучилися до розмови. Але на все, вибачте, банально не вистачило місця в газеті.

ПІДСУМКИ БУДУТЬ ЗРОБЛЕНІ ОБОВ'ЯЗКОВО

Зазначене вище на майже трьох сторінках зі світлинами – лише невелика частина того, що відбувалося й про що йшла розмова на цих двох правозахисних заходах, заходах за участю фахівців та активних представників українського

громадянського суспільства з Кривого Рогу. За ініціативою народного депутата України першого скликання, голови правління КМПЗТ Миколи КОРОБКА вирішено, що підсумки всього розглянутого і проаналізованого під час цих заходів буде обов'язково зроблено, планується й залучення інших громадських організацій. І навіть – надсилання певного звернення. І все це – з метою як захисту прав людини (щоб вплинути на природоохоронну діяльність на Криворіжжі. Але найголовніше – згуртувати і об'єднати людей у справі розбудови Української незалежної держави в нашому регіоні.

Сergій ЗІНЧЕНКО.

На світлинах: 2 стор. - (вгорі) - виступає Йосип МАЯКОВ, (у центрі) слово має Світлана ДЬЯКОВА, (внизу) - Валерій ДЕРКАЧ і 3 стор. - (вгорі) - під час обговорення, (в центрі) - Анатолій ГАЛІЧЕНКО і Володимир НАЛУЖНИЙ, (праворуч) - Сергій Дашковський, 4 стор. - Валерій БЕРДНІКОВ і Микола КОРОБКО.

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2162 – 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг,
вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО,
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на місяць. Комп'ютерна верстка Л. Верьовка.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газету друкує офсетним способом КР «Криворізька друкарня» Криворізької міської ради 50050, м. Кривий Ріг, пр. Металургів, 28, тел. 90-63-35.
Обсяг – 1 друкований аркуш.
Наклад – 1000 примірників.
Замовлення № 2765.